

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

891.995

2011-07

Պրոֆեսորներ բոլոր յերկրների միացե՛ր!

Ճ-64

Փ Ո Ք Ր Ի Կ Գ Ր Ա Դ Ա Ր Ա Ն № 2

891.54-32

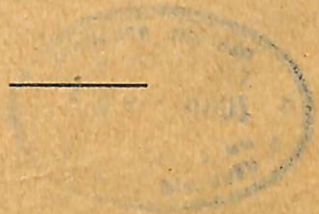
Գ. ՄԵՍՅԱՆ

ԱՔՏԻՆ. ԴՕՏԵՆ. ԵՆԱՐՄԵՐԱ ԴՕՐ
ԿԻՅ. № 1191

Խ Ր Ճ Ի Թ Ո Ի Մ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ

ՊԱՏԿԵՐՍՁԱՐԿ

ԹԻՖԼԻՍ—1926

11229

06. 2013

Խ Ր Ճ Ի Թ Ո Ւ Մ

Չմեռվա իրիկունն եր: Բուխարու մեջ աղ-
մուկով վավորում ու ճարճատում եր թեժ կրակը
— ասես թե թոնիր եր վառվում: Բոցը վոստոս-
տում եր ու վազում փայտերն ի վեր, նրա հետ
ել խրճիթի ներսը— թարեքին, պատերին, սյու-
ներին վոստոստում էյին սավերները վեր ու
վար... Այդ մեծ լույսի տակ լուսավորվել եր խըր-
ճիթը ու մոռացվել մրոտ ճրագի լույսը, վորի
սավերը յերերում եր կողքի պատին...

Բուխարու առաջ, յերեսները դեպի կրակը,
իրար կողքի նստած են մի մի կոճղի վրա հայր
ու վորդի— Աղալոն ու փոքրիկ Սումբաթը:

Յերկունն ել լուրջ ու խոհուն, զբաղված են
միևնույն գործով. Սումբաթը՝ քիչ առաջ ապ-
րանքն եր հանդից բերել, տեղավորել ու հիմա
յեր նրա ազատ ժամանակը, իսկ Աղալոն՝ նոր
եր վերադարձել զրազիտության դպրոցից: Յեր-
կունն ել եզս որվա դասերն էյին սերտում:

Յեթե մեկը լիներ, վոր նայեր զրանց յեր-
կուսի դեմքին՝ կնկատեր, վոր Սումբաթի հա-
մար հաճույք եր այդ աշխատանքը. նրա դեմքին
ժպիտը խաղում եր ու մեկ մեկ ել հպարտու-
թյամբ նայում եր հոր ու մոր կողմը, վոր տեսնի,

42879-63

Գրառեպլար № 1422.

Տիրամ 2000.

Թե նրանք լսում են իրան, վոր ինքն ենպես վարժ կարգում ե, թե՛, չե՛: Են ինչ Աղալոն եր՝ յերեվում եր, վոր դժար տեղն ե. դեմքի կնճիռները անվերջ մտտենում ու հեռանում եյին իրարից, խոսքերն ել ասելու ժամանակ՝ ավելի յեր կուսնում դեպի պիրքը ու յետ քաշվում, բայց հընչյունները դժվար եյին դուրս գալիս ներսից:

...«Փշրել ենք կապանքը դարավոր
Ու տեր ենք մեր շագատ նոր կյանքին»...

Կարգում եր վարժ ու բարձր ձայնով Սումբաթը:

— ...«Ո՛ւ, ո՛ւ, ու՛ն»... յերկարացնում եր Աղալոն, բայց դրանից՝ հետո չեր կարում վրա բերի, հիշի, թե են յերկու մասնանի ցցված գիրը ինչ ե. իսկ եղ ընթացքում Սումբաթը ասես ձիավոր լիներ, յետևից քշած գալիս, իրան տալիս անց եր կենում.

...«Մեր շարքերն են դիմում ամեն ուր՝
Հագարներ չորս կողմից աշխարհի»:

Թեև չեր նախանձում Աղալոն, վոր իրա Սումբաթը եղպես լավ ե կարգում, բայց ելի մի անհարմարություն եր գգում իրան մեջ, վոր յետ եր մնում ինքը ու, առանց մյուս տառերը շուկելու՝ մատը արագությամբ շարժում եր ինքնաբերաբար են սկսած տողի ամբողջ յերկարությամբ, վորի բովանդակությունը միան եր մընացել.

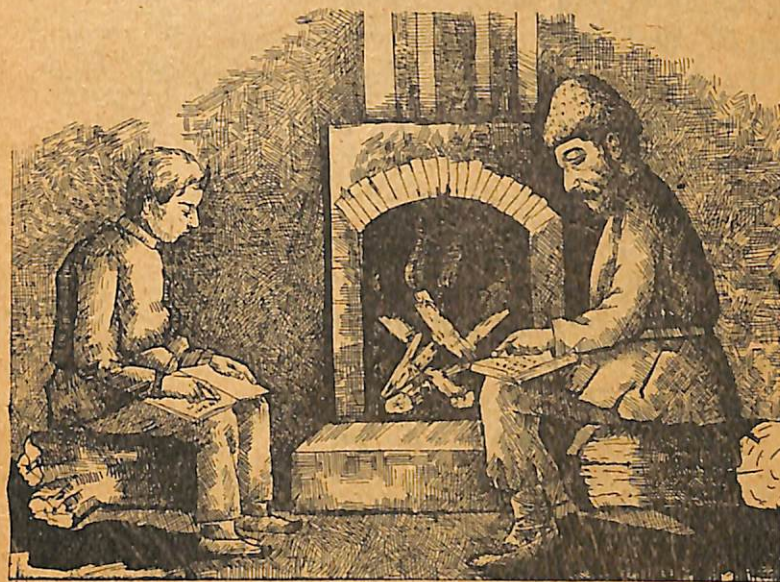
...«ու-սումը ուժ ե, ո՛ւ-սումը ո՛ւժ ե»:

Այդ միջոցին նորից լսվում եր նրա կողքից Սումբաթի համարձակ ձայնը.

...«Կքանդենք մենք հինը, վոր շինենք
Նոր աշխարհ, նոր ուժով միասին»...

Աղալոն հետ եր դառնում եղ նույն տեղի սկիզբը ու նորից կոխ բռնում «ու»-ի հետ.

— «ո՛ւ, ո՛ւ, ու՛ն»...

...«Ու եղ նոր աշխարհին կտիրենք—
Քաղաքում՝ բանվորը, գյուղերում՝ գյուղացին»...
Վերջացնում եր Սումբաթը:

— Սոււմբաթ ջան, ես ասոն ի՞նչ կասվի, մտիցս ընկալի:

— Վերը, ապի.— մոտենում ե Սմբաթը ու մի կերպ տեղահան անելով հոր սեղմված մատր, վորի տակ կորել եր ամբողջ բառը ու միանգամից կարդում.

— Ես, ապի, «ուսումը ուժ ե»:

— Ազն, ծիծաղում եր Աղալոն, եդ հո, յես ել գիտեմ, վոր բոլորն իրար հետ կասվի «ուսումն ուժ ե». դու ես ասա, ա՛յ, ես յերկու «ու»-ի արանքինը, ես, վոր հենց ե կոթը կոտրած յեղան ըլի, մատները ցցած:

— Հա՛, եդ «ս» ա, ապի.

— Վուրեմն «ո՛ւ-սը՛-ո՛ւ...». բա ես շերեփի նման կոթը կե՞ոն ինչ ա.

— Եդ ել «մ» ա, «ուսում».

— Հա, հմի գլխի ընկա. «ո՛ւ-սը՛-ո՛ւ-մը՛, ուսում». ես ել, «ո՛ւ»... բա ես մի՞նը, վոր խողի պոչի պես հետ ա ծալված:

— Եդ ծալվածը՛ «ժ» ա.

— ...«ո՛ւ-ժը՛ ե, ուժ ե», վերջացրեց Աղալոն:

— Հա, եդպես ե, ապի ուսումը ուժ ե:

Նորից ամեն մեկը բռնեց իր տեղը ու ամեն մեկը խորասուզվեց իր աշխատանքի մեջ— մինը հեշտ ու արագ, մյուսը՝ ծանր ու բարակ, բայց համառ կամքով:

Բուխարու կրակը առաջվա նման թեժ եր,

վորի միապաղաղ վովոտը սղոցվում եր Աղալոյի կոկորդային հնչյունների յերկարացումով — «ո՛ւ-ո՛ւ-ո՛ւ»...

— Հերիք ա, Սոււմբաթ ջան, վեր, տեղդ մտի, մնացածն ել եգուց կկարդաս:

Ա՛յ մարդ, դու ել պառկի, մի քիչ աչքդ կպցրու, վոր, ալիը չունենք, ես ա աքլարը կանչի՛ շողաց պտի գնվա, — խոսեց Նաթելը, Աղալոյի կինը, վոր կամ փետ եր ավելացնում բուխարու կրակին, կամ մենակ մոլորված ննջում եր առանց գրուցակցի— որվա հոգնածությունից — կողքի պատին հենված:

— Կնիկարմատի աղջիկ, մինն ասի, թե դո՛ւ ինչի՞ յես քունդ կորցնում, տեղդ մտի, քնի, ելի. քու դասդ ել հո չի՞ մնացել...

— Հա՛, դե վոր դու դաս ես առնում, եհա ինձ ել ա բոլ, քեզ ել, ելի՛— պատասխանեց Նաթելը, մարդու նկատողությունից անբավական:

— Դե, ես ա, կտենաս դու, ա կնիկ, թե մի տասն որից հետո ջրի պես կարդալու չեմ քո ջգրու:

— Ի՛ի՛, ա մարդ, երնակ ձեր վարժապետին, վոր քեզ նմանների համար գլուխ ունի. դու նոր եդ հասակումը գիր պտես սովորի, վոր բանի պետք գա՛:

— Ինչի՞ յես ասում, ա կնիկ, ռիսվի սրա կառավարությունն ել, ըսհենց ժամանակն ել. աշխարքս տեսում չե՞ս, վոր լուսավորվել ա—

մեզ ել են ուզում լուսավորեցնեն: Նշանած տարիս, աշունքը, տեր-Ապրհամին ասի, ի՞նչ տամ, տերտեր, մի ձեռք քաշիլ սովորացնես իմ անուամբ. թե՛ մի որավար սերմած ցել. վոչ կարացի ցելը տամ, վոչ ել թե՛ սովորեցի: Հիմի հո փողերը վեր չենք համբարում. ասում են գործից պարապ վախտը յեկեք ձեզ համար գիր սովորեցեք, վոր կարգաք, աշխարհքի լավն ու վատը իմանաք: Հենց ես իմանում, թե դու չպտես սովորի՞, Նաթել: Են առաջ եր, վոր ասում ին՝ գիրն ու ուսումը մեզ համար չի. մին հիմա ել հարցրու մեր վարժապետին, տես ինչե՞ր աս ասում. ասում ա, հրամայված ա, վոր երկու տարուց հետո, ել անգիր մարդ չպիտի ըլի ես սաղ, մեր Ռուսեթա աշխարքումը, բնա... Սհենց չի՞, Սուամբաթ ջան:

— Հա, ապի, Լենինն աս ասել, վոր մինչև 1927 թիվը բոլորը պետք աս գրագետ դառնան:

— Իմացար, Նաթել:

— Իմացա, ամմա, հրետ, դրա ժամանակն ա, թող գն կարգա, վոր դեպի լուսն աս գնում: Ջանին մատող, տեսնում ե՞ս, վոնց աս դամշի տալիս, ասես քոհլան ձի ըլի տակին, գալիս առաջդ ընկնում, քեզ թողնում յեակիցը լընգ-լընգալիս: Դու նոր եզ հասակումը «այբ, բեն» ես սովորում, ի՞նչ անես. սովորող եյիր, դրա չափ վախտը կսովորեյիր:

— Սրա չափ վախտը՞, հը՛, հը՛... քմծի-

ծաղեց Ադալոն. են վախտը գնա, վոչ յեա գա: — Ապի, բոլորթ ինչի՞ պուճուր վախտդ չես սովորել, վոր հեշտ ըլեր:

— Բալա ջան, դու մի դեռ արի ջանց տուես, դաս սովորեմ՝ հետո կպատմեմ եզ մասին: Ես ել սրանից չի՞, Սուամբաթ ջան:

— Հա, ապի, ել են տասերն են «ու-սում ունես, ուժ ունես»:

— «Ուսում ունես, ուժ ունես»—ինքն ել կրկնեց աղի հեակից, մատը տանելով սողի յերկարությամբ:

— Տեսնում ե՞ս, Նաթել, թեքեց գլուխը Ադալոն դեպի կինը, ասում ա «ուսում ունես, ուժ ունես»: Բա սուտ աս ասում. յես մինչև որս ինչի՞ յի պետք. յա անուսում մարդը, յա՛ անասունքը...

— Հմի, ետ ա դու ուսումնական դառար— նկատեց Նաթելը: Նրանց հայացքները իրար հանդիպեց ու յերկուսն ել ծիծաղեցին:

— Բա չգառա՞... Միտդ ա հո, Նաթել, Կափ-ուունց Ոսեփի բարաթը, վոր 20 մանեթը, 20 թուման եր դառել թղթի միջին. աչքից արտասունքը թոլ անելով, խեղճի յեգներն ու կովերը խլեց, ծախել տվավ մովրով Արշակը որը ցերեկով. սաղ գեղը գիտեր, վոր նհախ տեղն ա, նա նրան պարտ չեր, ամմա դե վոր նրա տեղը ձեռք քաշած ե՞ր... Դե, հմի սհենց ասենք. վոր Ոսեփը մի ձեռք քաշել իմանար, մովրով Արշակն ել, հարյուր ենաեսակ մովրով ըլեր, կարար Ոսեփից

մի մազ տաներ նհախ: Հիմի քեզ եմ հարցնում,
Նաթեղ, կարա՞մ մինը ինձ վրա մի սուտ բարաթ
սարքի, թե մի կապեկ պարտ ես, վոր իմ ձեռքը
չըլի միջին:

— Դե, հալբաթ վոր գիրը լավ բան ա, բա
նոր ես գիղո՞ւմ, ա մարդ...

Քիչ հետո ընթերցանությունը նորից իր
ճամբան ընկավ: Նաթեղը նորից սկսեց մենակու-
թյունից նստած տեղը որորվել, ննջալ: Սուժ-
բաթն իր վոտանավորն եր անգիր անում, իսկ
Աղալոն հաղթել եր են մի քանի տառերին ու
վարժ կրկնում եր յերկու տողը: Նա շարունակ
ոգնության եր կանչում Սուժբաթին ու ամեն
մի նոր տառի ընտելանալիս՝ վոնց վոր թե թըշ-
նամուց մի նոր գիրք եր խլում. գվարթացած՝
են հասակավոր մարդը, հազարով, կոկորդը մաք-
րելով, բեղերը շփելով կարդում եր, յետ դառ-
նում, նորից կարդում, նորից ասում.

— Ես ի՞նչ ա, Սուժբաթ ջան, ես դամշու
նմանը:

— Եզ՝ «լ» ա, ապի:

— Լա՛վ, թող «լը» ըլի, վուրեմն, ես ել կլի՛
«ու-սը-ու-մը-ը լը-ու-սը ե, ուսումը լուս ե»:
Այ բերանդ ապրի քու, սսող, այ թե ասել ա
հա՛ա, բա լուս չի... Մերդ անագ ա անում,
Սուժբաթ ջան, ասում ա, վոր սովորող ի, ինչի՞
քեզ չափ վախտը չի սովորում: Իմ քեզ չափ
վախտը բա, ժամանակը ես տեսակ ժամանակ

ե՞ր: Դու ետ ա տաճըյերեք տարեկան ես հո, քե-
զանից ել մի տարով փոքր կլեյի դեռ, վոր հերս
ել մեռավ, մնացի յեթիմ: Անտոն հորողբերս պտեր
ինձ շկոլ տա՞ր. նա իրան մոտ ել չպահեց. «կե-
նում ա, ի՞նչ անի, ասում եր, երկու որավար
հող ունենք երկու աղբորով. մեծանա, մինն ել
սա պտի առնի ձեռիցս, թող գնա, մի տեղ իրա
համար ապրուստ գտնի, հեռանա ես գեղիցը».
ու տարավ նոքար տվավ ինձ: Յեվ ել գրուստ
վոր, մենք են վախտը երկու որավար հող ան-
ջաղ ունեյինք—մինը կոլոր տափն եր, մինն ել
Չորի են ղոլինը—մնացածը նոր տվին թավադ-
ների հողերիցը: Մի քանի տարի սրա նրա մոտ
կենալուց հետո՛ ընկա Վասիլ աղի մոտ: Վասիլ
աղի տունը, են տունն ա յե, Սուժբաթ, վոր հմի
մեծ շկոլ ա, իրա բաղերովը, կովի զավոգովը:

— Հա, լսում եր ուշադիր Սուժբաթը:

— Վասիլ աղան ել, դե են վախտը մի Վա-
սիլ աղա յեր, թրի առաջն ել եր կտրում, քա-
մակն ել. նրանից առաջ մարդ չկար մեր սահ-
մանումը: Իրեք աղա ուներ, իրեքն ել կարդում
ին: Չմեռը գնում ին քաղաք իրանց գործին,
ամառը գալիս ըստեղ, դաչ: Պուճուր աղի անումը
Սերոժ եր, իմ հասակին, իրաք հետ ել լավ ինք:
Մի անգամ ինզրեցի, ասեցի, ի՞նչ կլի, վոր ինձ
համար մի թղթի վրա գրես «այք, բենը», սովո-
րեմ: Ասեց, լավ կլի: Մի որ ել հետը բալկոնովն
անցկենալիս, ձեռքիս թուղթը հերը տեսավ.

— Աղա, եղ ի՞նչ ա, ասավ, Աղալո:

— «Այբ, բեն», ասի, աղա. ուզում եմ Սե-
րոժիցը սովորեմ:

— Վճնց թե, ասավ, աչքերին հուպ տալով:
Տն, հարամզազա, ասավ, հալա ես մին, վոր նա
քեզ համար Սերոժ չի—Սերոժ աղա յա. մին ել,
վոր՝ յես քեզ եստեղ ինչի՞ համար եմ բերել...
Ձեռքիցս առավ թուղթը, վոտները տափը թա-
կեց աղի վրա, թե՛

— Սերոժան, ինչի՞ յես խարար անում, ե-
րես տալիս, ես շան լակոտին...

Հետո մոտենալով ինձ, անգաճիցս բռնեց,
բաշեց, մոտեցրեց բալկոնի մուհաջարին ու մա-
տը մեկնեց դեպի ներքև.

— Են ի՞նչ ա, ասավ, Աղալո:

— Գոմեշ ա, ասի, աղա, Թեյլուն:

— Են ի՞նչ ա, ասավ:

— Են ել, Խնձորը, յեղը:

— Ե՞ն:

— Են ել, եշն ա:

— Գոմեշն ինչի՞ համար ա:

— Սելի գլխին լծում ենք, խուրձ բերում,
աղա, ասի:

— Յե՞զը վորտեղ են լծում:

— Հորիքումն, ասի:

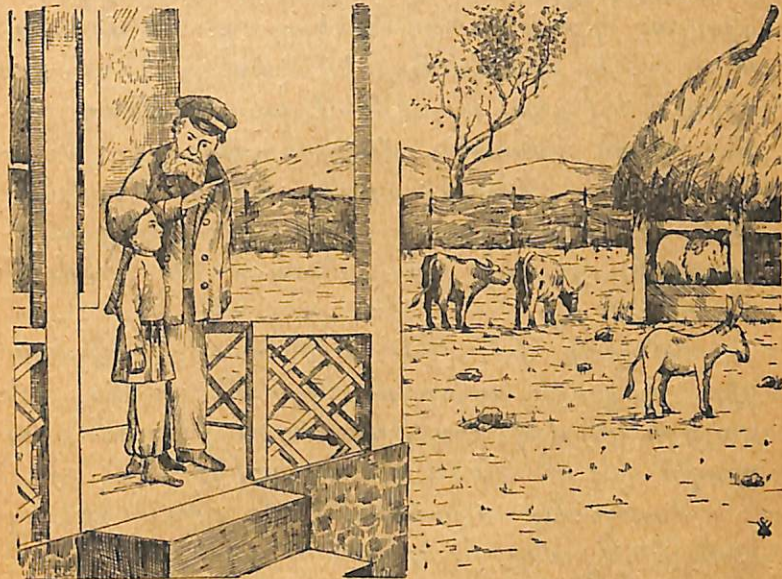
— Լա՛վ, են հեյվանը՞:

— Նրան ել կժերը վրան ենք պցում, տա-
նում, ջուր բերում:

— Են չարգախի տակի կապածն ել հո գի՞-
տես, վոր Վասիլ աղի ձին ա, ուրիշը չի նստում:

— Գիտամ, ասի.

— Դե վոր գիտաս, լավ միտոզ պահի, այ
վորդի, ասաց, պուճուր ես, նրա համար եմ
սհենց խոսում հետո, թե չե ուրիշ տեսակ կխո-

սեյի: Տեսնում ես, վոր նրանք բոլորը անա-
սուններ են, ամմա նրանցից ամեն մինը իրա
տեղն ու պատիվն ունի. վոչ եշը կլծենք, վոչ
թե գոմեշը բարձենք.՝ գարին քոնլան ձիուն ենք
տալիս ու կապում չարգախի շվաքումը, ճիպո-
տը եշի վրա կտարատում ենք, թե վոր դունչը

մեկնի զեպի խոտի զեզը: Մարդիկն ել եզ հեյ-
վանների որինակին են—տեսակ, տեսակ. այ,
դու են եհն ես, բալա ջան, մեր Սերյոժը՝
են ձին. նրա ախոռը ջոկ ա, քոնը ջոկ. նա
պետք ա ժամանակով ինձ նման Սերյոժ աղա
դառնա, Սեզեյ Վասիլիչ, ափիցեր, պրիստավ, յա
նաչալնիկ ըլի, են ինչ ա դու՝ մին մուժիկ, մին
գյաղա, նոքար մնաս: Հասկացա՛ր. դե գնա, ա-
սաց, ես ել նրա համար եմ եսպես անում, վոր
սիրում եմ քեզ, ուզում եմ, խրատս միտզ պա-
հես, տեղդ ճանաչես, մարդ դառնաս ու շնոր-
հակալ ըլես Վասիլ աղիցը: Ասաց, Սոււմբաթ
ջան, ու ենպես հլորեց անգաճս, շարտեց սան-
գուղքներովը, վոր ասի, անգաճս են անիրավի
ձեռքին մնաց:

Իմացա՛ր հիմի, թե ինչի՞ պուճուր վախտս
գիր չկարացի սովորեմ: Սիրտս վառվեց, ախ
քաշեցի իմ մեջ, ասի, ենքան մի չմեռնեմ, վոր
սրտիս մուռը հանեմ Վասիլ աղիցը:

Սոււմբաթը ուշադրությամբ լսում եր հոր
պատմությունը, հուզված, հորը հասած վիրա-
վորանքի համար:

— Հետո՞, ապի, բա դու վոչինչ չարիր նրան,
հետո:

— Արի, վոնց չարի: Նրանից հետովը են
եր, վոր դրանից մի քանի տարի անց, սրանից
գուզ 20 տարի առաջ, մեծ խառնակություն
ընկավ. խաբարը յեկավ, թե քաղբումը բունա

ա, բոմբեր են գցում դազախների, ափիցերների
վրա, թե Մոսկովում մեծ կռիվ կա բանվորնե-
րի ու սալգաթների մեջ. թագուն մարդիկ յե-
կան, թե հեղափոխություն ա, իրավունքը ժո-
ղովրդի ձեռքին պտի ըլի, թե ել թավազ չպտի
ըլի, կոտորեցեք նրանց, խլեցեք նրանց հողերը,
բաժանեցեք ձեր մեջ ու դուք վարեցեք: Յես
են վախտը 25 տարեկան ի. մի քանի տղա վեր
կալա, առաջ ընկա զեպի Վասիլ աղի տունը:
Բայց Վասիլ աղան շան պես իմացել եր ու
փախել քաղաք, ձեռներս չընկավ: Որերը վոր
տաքացան գութանները լծեցինք ու մտանք, ա-
մենքս մի կողմովը, նրա հողերը, վարեցինք
(ես հողերն են ե, Սոււմբաթ ջան, վոր հիմի բա-
ժանել են մեզ վրա): Բայց թե արանքովը շատ
ժամանակ չանցավ, քաղքիցը դազախ բան բե-
րել տվավ մեր գեղի վրա գեկուցիս, մեզ մի
քանի հոգուս ել բռնոտել տվավ, բերթն ածեց,
մեր վարած հողերն ել ինքը սերմեց: Են ժա-
մանակը նրա ժամանակն եր. համ անում եր,
համ՝ պարծենում. ամմա վոր մեր ժամանակը
յեկավ՝ յես իմ ուզածիս հասա: Ո՛ւրա հիմա
Վասիլ աղան, իրա աղա լախոսներովը: Բռնո-
տեցին ապրած պոպոզ փափախավորները, տա-
րան բոլորին, մոխիրները քամուն տվին, վոր
անջաղ մեր խալխին հանգստություն յեկավ:
Են ինչ, քու ժամանակդ ա, տեսում ե՞ս, ինձ
ել են շկոլ տանում, քառասունըհինգ տարեկան

մարդուն գիր սովորացնում. իմացար բալա շան... Դե կարգա, Ժամանակը ձերն ա:

Իուխարու կրակը վեր եր նստել, շեղ զա-
ռել: Հիմա Աղալոն ավելի յեր կռանում, մոտե-
նում կրակին, վոր լավ տեսնի: Սումբաթը ան-
գիրը համարյա գիտեր, գիրքը փակած փորձում
եր մեկ-մեկ բանալով. իսկ Նաթելը, վոր չեր
լսում նրանց զրույցը, ամեն անգամ իր ննջից
վեր թռչելիս՝ դիմում եր նրանց միշտ նույն
խոսքերով.

— Վեր կացեք, տնաշեն, տեղը մտեք, հրես
աքլարը կկանչի...

Յերը կրակի լույսի տակ ել կարդալը ան-
կարելի յեր՝ հեր ու սղա վեր կացան, տեղը
մտան, դասները սերտած:

Խրճիթում զարթուն մարդ չկար, վոր ա-
կանջ գներ, թե ինչպես լուսթյան մեջ Նաթե-
լի միապաղաղ խումփոցի հետ լավում եր ընդ-
հատ-ընդհատ մերթ Աղալոյի թավ ձայնը՝...նւ,
նւ... լնւ... ուսում... մերթ Սումբաթինը՝ ա-
վելի պարզ, ավելի հստակ

«...Կբանդանք մենք հինը, վոր շինենք
Նոր աշխարհ միասին...
. աշխարհին կախենք
Քաղաքում՝ բանվորը, գյուղացին...»

Նրանք անս...

11229

ԳԻՆԸ 15 ԿՈՊ.

ԼՈՒՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ ՆՈՒՅՆ ՀԵՂԻՆԵԿԻ ՀԵՏԵՎՅԵԼ
ՄԱՆԿԵԿԱՆ ԳՐՔՈՒՅԿՆԵՐԸ

- 1. Բաղալը 25 կոպ.
- 2. Խրճիթում 15 կոպ.

Վաճառվում են հայ զրավաճառա
 Գումարով գնողներին զեղչ
 Հեղինակի հասցեն. Тифлис, улица
 д. № 10.

891.995
 Վ-66